

SUB SEMNUL LEGII

IN HONOREM

DANA DINU

UNIVERSITATEA DIN CRAIOVA
FACULTATEA DE LITERE
DEPARTAMENTUL DE LIMBI ROMANICE ȘI CLASICE
COLOCVIUL INTERNAȚIONAL
RECEPTAREA ANTICHITĂȚII GRECO-LATINE
ÎN CULTURILE EUROPENE
Ediția a XI-a

SUB SEMNUL LEGII
IN HONOREM
DANA DINU

Volum coordonat de:
Daniela DINCĂ, Ilona DUȚĂ, Mădălina STRECHIE

EDITURA UNIVERSITARIA
Craiova, 2020

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Sub semnul legii : în onorem Dana Dinu / coord.: Daniela

Dincă, Ilona Duță, Mădălina Strechie. - Craiova :

Universitaria, 2020

ISBN 978-606-14-1648-6

I. Dincă, Daniela (coord.)

II. Duță, Ilona (coord.)

III. Strechie, Mădălina (coord.)

008

*****Autorii își asumă integral originalitatea lucrărilor proprii.**

© 2020 by Editura Universitaria

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețelele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

DEDICATIO

EXTRAORDINARIAE MAGISTRAE

DANAE DINU,

CUIUS PAR EST NEMO,

ET NEMO PAR SECUNDUM,

COLLEGIA DISCIPULORUM ET AMICORUM EIUS

IN HONOREM

HOC VOLUMEN FECERUNT.

NONAE OCTOBRI MENSIS

MMXX

PREFAȚĂ

Proiectat sub spectrul tematic al legii – *Sub semnul Legii* – și dedicat Distinsei Doamne Profesoare, Dana DINU, care, prin exemplul de echilibru și moderație clasică oferit atâtor generații de studenți filologi, a întreținut mereu vie această dimensiune de fond a vechii culturi romane, volumul de față reunește contribuțiile participanților la cea de-a XI-a ediție a Colocviului Internațional *Receptarea Antichității greco-latine în culturile europene* (desfășurat la Universitatea din Craiova, la data de 29 mai, 2020). Coordonată fundamentală a romanității, *legea*, cu constelația conceptelor implicite precum tradiția, legitimitatea, canonul, a gestionat mentalul acestei lumi călăuzindu-l spre glorie și triumf, devenind astfel marca sa de excepție, o *forma mentis* ca trăsătură spirituală profundă. Căci, dincolo de domeniul juridic în care valabilitatea dreptului roman a fost demonstrată secole de-a rândul, expresia ordonatoare a legii și-a pus amprenta asupra întregii civilizații occidentale pe care a alimentat-o axiologic constant. Concept operativ, așadar, sub varii aspecte și forme, legea de descendență romană merită cu prisosință un spațiu aparte de abordare, propus în cadrul acestui volum.

Diversitatea tematică și metodologică a studiilor dedicate conceptului *legii* îi reflectă bogăția semantică, multidimensionalitatea, dar mai ales forța cu care penetrează o întreagă textură culturală ca un organizator discret și asiduu: perspective istorice, juridice, lingvistice, mitologice, literare etc. se intersectează și se completează încercând să cuprindă aria complexă de manifestare a acestuia, respectiv să-i surprindă mecanismele de finețe prin care modelează mentalități. Totodată, atragerea în câmpul atenției a ideaticii *legii*, printr-un atare concert de perspective și abordări, constituie o invitație la reflectare cu privire la nevoia de conciliere și ordine a lumii contemporane, tot mai pândită de pericolul dezarticulării, dezaxării, dezordinii.

Aducem, așadar, mulțumiri autorilor pentru efortul de a participa la construcția acestui volum prin studii de specialitate, menite proiectării unei reprezentări cât mai complete asupra legalității romane. De asemenea, ne exprimăm gratitudinea față de întregul colectiv de limbi clasice de la Facultatea de Litere a Universității din Craiova pentru suportul oferit acestei manifestări științifice centrate pe promovarea specificului cultural greco-latin și a reverberațiilor în spațiul civilizației occidentale.

Menționăm în mod special faptul că existența și continuitatea Colocviului Internațional *Receptarea Antichității greco-latine în culturile*

europene se datorează pe deplin cercetătorului Dana DINU, care a reușit să coaguleze toate energiile pozitive pentru realizarea unei manifestări științifice de tradiție în studiul culturii și civilizației greco-latine. De altfel, o serie de ediții au fost concepute și organizate exclusiv de către Domnia Sa, făcându-se remarcate prin calitatea lucrărilor prezentate și a volumelor publicate: *Sub semnul lui Hermes / Mercurius, Hippika și Ovidius, 2000 de ani de metamorfoze*. De aceea, considerăm această a XI-a ediție a Colocviului Internațional *Receptarea Antichității Greco-latine în culturile europene* (2020) o ediție cu totul excepțională, tocmai prin dedicarea latinistului Dana DINU, profesor de cultură și civilizație greco-latină timp de peste 30 de ani la catedra de limba și literatura latină de la Facultatea de Litere a Universității din Craiova.

Prin alegerea temei - *Sub semnul legii* - am dorit să sugerăm, în subsidiar, că principiile pe baza cărora profesorul și cercetătorul Dana DINU și-a clădit întreaga carieră sunt: corectitudinea, onestitatea și buna-credință. În același spirit al imparțialității și al generozității umane, Dana DINU a format numeroase serii de discipoli, rămânând un exemplu pentru toți cei care au cunoscut-o în calitate de profesor, coleg sau colaborator.

Mesajul pe care dorim să îl transmitem, prin intermediul acestui volum, este unul de recunoștință profundă, numele și modelul Domniei Sale fiindu-ne mereu călăuză în dezvoltarea studiilor clasice la Universitatea din Craiova.

Coordonatoarele

TERMENUL CRUCE - NOTE ETIMOLOGICE ȘI ALTE COMENTARII

Magda JIANU
UNIVERSITATEA HYPERION, BUCUREȘTI
ROMÂNIA

ABSTRACT

Following the symbolic, formal, and etymological elements of the term cross allows complex demonstrations and interpretations, in accordance with religious realities, but also with the way in which its form and utility have evolved from pre-Christianity to Christianity. Our assertions are aimed at claiming that, no matter when it was activated, the cross was a sacred logo, signifying the cosmic rigor, the cyclicity of existence, but also the life-giving sacrifice, the final place on which the stains of our sins are washed away, as Father Arsenie Boca used to say.

This paper highlights that, at the level of the Romanian language, the term cross appears in expressions and phrases, in which it either develops the meaning of sacred object, cult or crucifixion, or refers to the intersecting form of the two lines or to the human or social relationships of this kind. The paradox makes this word appear blasphemous and in oaths, curses, curses, being a revelation of the concept of coincidentia oppositorum of Nicolaus Cusanus.

KEYWORDS: *cross, etymology, derivatives, expressions, ethnotheology.*

I. Diacronie și sincronie

Istoriografia consemnează că, mult timp, crucea era instrumentul prin care se *pedepsea* cu moartea, însă, odată cu jertfa lui Iisus, ea a devenit simbol sacru al creștinismului, substituindu-l pe cel al peștelui, asumându-și un rol *pedagogic*[1] și mai clar. Până la consacrarea prin creștinism, crucea a fost un leitmotiv atât la popoarele celtice și germanice, cât și la cele egiptene, indiene, dar și la strămoșii daci, cu următoarele simboluri: semn mistic al fulgerului, dar și al focului sacru sau al soarelui; o coprezență a susului cu josul, a sacrului cu profanul[2], a vieții și a morții, a apolinicului cu dionisiacul, cele patru brațe fiind, de fapt, punctele cardinale sau numai zenitul și nadirul. Notăm și că, pentru vechii egipteni, era simbol falic sau, și mai mult, în unele morminte faraonice, crucea apărea chiar alături de falus. În indo-europeană, simbolul crucii indica rotirea, radicalul (s)*ker-*, din care provine termenul, însemnând *a (se) roti, a (se) învărti, a (se) întoarce, a (se) transforma în, a deveni, a (se) preschimba, a trece dintr-o stare în alta, a se îndrepta spre... și a se îndrepta în bine*, dar și *cotitură, rotație/rotire, întoarcere și schimbare*[3].

1. Lucrată din lemnul Arborelui Binelui și Răului, crucea este varianta **arborelui cosmic**, în viziunea lui Mircea Eliade și a lui Gilbert Durand[4], un fel de *axis mundi*; dar, ca în toate ritualurile, ca să devină cruce, arborele material trebuie mai întâi să moară, fiind reconfigurat de către om/ sculptor sau chiar gospodar în sens ascensional, ca o scară, o coloană sau un munte. Forma crucii cu două brațe își are originea în Caldeea antică, unde, ca și în Egipt, era simbol al *zeului Tamuz*, un dumnezeu babilonian, reprezentat prin forma inițialei numelui său, Tau (T).

2. Și în **Vechiul Testament**[5], crucea este metafora **pomului vieții**, intrat în lume din porunca lui Dumnezeu și prezentat ca „pom al cunoștinței binelui și răului” (*Facerea*, 2, 9). Dar tot unei forme de cruce i se poate asocia și **toiagul** folosit de Moise spre a-și trece poporul prin Marea Roșie, la fuga din Egipt. Deși prima utilizare a crucii în scop protector se înregistrează cu 1500 de ani înainte de Hristos, în scena binecuvântării patriarhale date cu mâinile încrucișate de către Iacob celor doi fii ai lui Iosif, Efraim și Manase, suntem convinși că puterea ei apotropaică era de mult timp cunoscută, *prin acest semn tăindu-se răul, creându-se o perdea de protecție divină celui pe care se aplică*.

3. Accidental, la unele popoare, *hieroglifa crucii* apare sub formă de *swastika*, legată de *devenirea lunară și astrală*. Orientalistul francez Burnouf a comentat[6] despre originea și structura tehnologică a svasticii, dar și a crucii în general, evidențiind o apropiere a lui *khristos*/ „miruit”, de *Krishna*/ *un avatar divin*, ambele însemnând „esență, parfum, ulei” și provenind de la *khrio*/ „miruiesc, ung, frec...”, dar și de *Agni indian*. Trecând în antropologie, Burnouf leagă practica miruirii cu uleiuri esențiale de tehnica mai veche a producerii focului, cu ajutorul amnarului (*orarii*, în India vedică). Burnouf notează că atunci *Când focul apare în punctul de frecare, se spune swasti/ e bine* (pronunțat *su oti*), adică un fel de *evrika*, semnul reușitei. Svastica apare solidară crucii și pe mormântul **Mariei de Mangop**, de la Putna, proximitate care, la momentul respectiv, nu era nicidecum un nonsens, ci demonstrația utilizării și în spațiul românesc a simbolului cu sensurile lui de victorie, biruință! Însă, odată cu Hitler, svastica a devenit logoul crimei, al morții; liderul german a dorit să-și plaseze actele abominabile sub semnul crucii, adică să dea lumii siguranța că acțiunile lui odioase sunt girate, tolerate de Dumnezeu.

4. În cultul creștin, crucea apare la primele comunități din Ierusalim, fiind consacrată de Împăratul Constantin cel Mare, care a susținut că a văzut deasupra soarelui o cruce, precum și cuvintele latinești „*in hoc signo vinces*”

TERMENUL CRUCE - NOTE ETIMOLOGICE ȘI ALTE COMENTARII

(*Prin acest semn vei învinge!*). În Noul Testament, crucea este „semnul Fiului Omului” (Matei 23, 30).

5. Analizând prezența termenului *cruce* în textele religioase, exegeții constată că acesta a apărut destul de târziu, după ce sensul a fost transmis prin cuvintele *stauros* (*cruce*) și *xylon* („lemn tăiat și gata de a fi folosit, *lemn de foc, lemn de construcție etc. ... bucată de lemn, buștean, grindă, ... ciomag, măciucă, ... stâlp* pe care erau ținuiți criminalii). Variantele românești ale Bibliei sunt și ele o demonstrație a acestei oscilații terminologice. Astfel, în Biblia Cornilescu, 2001, se spune că, în timp ce Iisus era executat, cei prezenți îl batjocoreau, spunându-i *să coboare de pe cruce* (Matei 27:40, 42). Același text utilizează termenul *lemn*, în versetul din *Faptele* 5:30: *Dumnezeul părinților noștri L-a înviat pe Isus, pe care voi L-ați omorât, atârându-L pe lemn [xýlon]*. În scopul lucrării noastre, aceste comentarii sunt doar consemnări care asigură cadrul interpretativ, putându-se înscrie însă generos într-un larg demers *cruceologic*.

6. Primele comunități creștine foloseau un semn făcut pe frunte care era similar cu forma crucii pe care fusese răstignit Hristos. În *Cartea proorociei lui Iezechiel*, apare informația că membrii comunității mesianice vor purta distinctiv pe frunte semnul **Tav** [7], ultima literă a alfabetului ebraic, care îl desemnează pe Dumnezeu. Istoriografia reține că, în vremea lui Iisus, litera Tav era reprezentată fie prin semnul crucii, fie prin semnul „X”. Putem deci să credem că semnul în formă de cruce despre care vorbește Iezechiel, pecetea, este chiar Numele lui Dumnezeu.

7. Pentru o viziune completă asupra simbolisticii crucii, ni se pare interesant de urmărit și scopul însemnării cu sfânta cruce practicat de oameni. Astfel, cea de la botez este semnul apartenenței la oastea lui Hristos; semnul crucii făcut cu mirul sau miruirea este, de asemenea, ca o adeverință a apartenenței celui miruit la o comunitate de credință, dar și certificarea prezenței lui la *cursurile liturgice*. Folosirea mirului pentru însemnarea crucii pe frunte și pe mâini are rolul de a exorciza răul, de a proteja. Și Ion Creangă ne lasă o mărturie, ușor ironică, despre crucea făcută de mama, recunoscută prin religiozitatea ei, din care se reține rolul protector al acestui semn: *mama ne făcea un benchi boghet în frunte, să nu-și prăpădească odorul*.

8. *Crucea de la mormânt* este, atât prin forma cu cele două brațe, cât și prin rostul pe care i-l fixează tradiția, ultima reprezentare a omului, mărturia apartenenței lui la gestiunea complexă a Lui Dumnezeu sau ceea ce rămâne material din omul creat, după ce acesta *ajunge pe curcubeu*. În mod firesc, crucile se construiesc de către dăltuitori, sculptori, lemnari, adică sunt

elemente artizanale produse din vegetalul căruia i s-a curmat viața, dar sunt și artefacte ale prezenței lui Dumnezeu. La Mănăstirea Dervent, există însă un fel de industrie divină a crucilor, un laborator sacru, unde dăltuitorul lor este însuși Dumnezeu; pământul hrănește aici nu rădăcini de vegetație, nu ierburi, ci stânci, care dospesc în forme plăcute Lui.

9. De **efectele produse de Crucea Mântuitorului** față de tot ce a înconjurat-o se leagă și interpretările lui Mircea Eliade referitoare la o serie de mituri ale vegetației. Mai exact, este vorba de simbolistica plantelor crescute sub crucea sfântă, care, în diferite tradiții (indiană, iraniană sau chineză), învie morții. **Ierburile de sub cruce**[8], adică vegetalul sacru generat în locul profan, al sacrificiului de sânge, sunt tot o reflectare a **coincidentia oppositorum**. Plantele crescute aici tratează, dar și ucid, tămăduiesc, dar și otrăvesc, așa cum crucea este taumaturgică, dar și pedepsitoare. Istoricul religiilor apreciază că vegetalul ivit acolo crește unde s-a produs o curmare violentă a unei vieți, fiind o prelungire firească a acesteia sau a celui sacrificat. Sub cruce cresc *mătrăguna, brebenelul, alunul, busuiocul, grâul, leușteanul, pelinul, pelinița, sânziencele, usturoiul, bozul, breabănul, calapărul, cicoarea, ciunăfaia, curpenul, feriga, frâsinica, iedera, izma, iarba boului, limba oii, limba mielului, macul, măselarița, mutătoare, odoleanul, plopul tremurător, rozmarinul, salcia, scaiul, socul, stejarul, talpa găștei, teiul, tisa, verbina, urzica, scaiul dracului sau sita ielelor*. După cum observăm, avem aici citate cele mai de efect plante medicinale din practica românească! De asemenea, tot de legenda crucii se leagă și simbolismul *buturii dătătoare de veșnicie, al fructului de copac sau al trandafirului ori al crinului* care înflorește pe tulpina uscată. Dar și pomul vieții este, în viziunea lui Eliade, prototipul ierburilor miraculoase, textele scriind despre modul în care i s-a revelat Sfintei Elena răspunsul[9] la întrebarea *care dintre cele trei cruci din lemn este cea pe care fusese răstignit Iisus*. La unele populații, recoltarea acestor ierburi speciale era precedată de rostirea unui descântec, care este o formă de comunicare, o informare pe care descântătorul o adresează plantei, despre ce are ea de făcut. În unele zone ale țării, plantele nu se dau bolnavilor dacă nu sunt descântate, adică dacă nu li se face un instructaj, dacă nu sunt curtate ca să facă bine acestuia. Este știut că țaranul roman are un cult pentru plante, pentru vegetal, pe care îl consideră ființă, care vede, simte, aude, dar nu vorbește, așa cum demonstrează și invocația: *Sfântă ești, tu, brebenică, așa cum crești pe pământ, pentru că întâi pe Muntele Calvarului ai fost găsită. Tu ai tămăduit pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos și i-ai închis rănile sale sângerânde; în numele Tatălui, al Fiului*

TERMENUL CRUCE - NOTE ETIMOLOGICE ȘI ALTE COMENTARII

și al Sfântului Duh, te culeg! De exemplu, mătrăguna sau beladona trebuie culeasă numai vinerea și doar după un anumit ritual; cel care o culege trebuie să-i ducă pâine cu sare sau cu zahăr, pe care le pune în locul rădăcinii, spunând textul: *Ia tu hrana mea și dă-mi mie puterea ta!*[10] De asemenea, conform credințelor populare, nu se culeg plante medicinale până la Rusalii, pentru că nu au puteri vindecătoare, ele aflându-se sub influența ielelor. Notăm că există opinii după care un element vegetal extrem de răspândit, **porumbul**, este o stilizare atât a omului, cât și a crucii, acesta fiind simbolul vieții, al prosperității, dar și al cunoașterii. De asemenea, **grâul** este și el apropiat de forma crucii iar asocierea cu recuzitele creștine se întemeiază pe realitatea că vârful bobului are desenat, în liliput, imaginea lui Iisus. De fapt, tot ce are viață, deci suflet, are formă de cruce, pus în poziție verticală. Probabil că această asemănare a făcut ca obiectul de răstignire a lui Iisus să fie crucea și nu roata, cercul.

10. În mod paradoxal, sataniștii și-au apropiat și ei ca simbol tot *crucea*, dar pe cea întoarsă. Însă aceasta nu poate fi inversul creștinismului, adică satanică, cum și-o doresc ei ca logo, deoarece pe o astfel de cruce a fost răstignit Sfântul Apostol Petru!

II. Comentarii lexicale.

Prezența termenului *cruce* în expresii și locuțiuni

a) Actualul **termen românesc** *cruce* provine[11] din *crux*, *crucis*, care înseamnă *cruce*, dar și *răstignire pe cruce*. Ceea ce ni s-a părut interesant, analizând notele din dicționar, a fost că, la combinația de litere prime *cru-*, sunt înregistrate, în același dicționar, următoarele cuvinte: *cruciammentum* – „chinuire, tortură”; *cruciatus* – „chin, tortură”; *crucio* – „a chinui, a tortura”; *crudus* – „necopt”; *cruento* – „a stropi cu sânge, a pângări”, figurat „a răni până la sânge”; *crudelis* – „crud, neîndurător”; *crudelitas* – „cruzime”; *crudeliter* – „crud, cu cruzime”; *cruentus* – „însângerat, mânjit de sânge, sângeros”; *cruor* – „sânge, vărsare de sânge”; *crux*, *crucis*, – „cruce, răstignire pe cruce”. Deși între *crux* (cruce), *cruor* (sânge) și *crudelis* (crud, neîndurător) nu pare că există nicio legătură, avem rezerve în a considera că ele nu sunt totuși corelate semantic, mai ales că observăm că păstrează[12] ca trăsătură comună supraordonată sensul de *sânge*, *violență*.

b) Termenul *cruce* a generat în română o serie de **derivate**, precum: *cruciuliță*/ medalion, a(se) *cruci*/ a răstigni; *a încrucișa*/ a amesteca două rase de animale; a blasfemia; a-și face semnul crucii, a se închina; a se minuna, a

fi surprins; *a încruci/ a încrucișa*; *a-și face cruce*; *crucelnic/* piesă la războiul de țesut; vârtelniță); *crucer/* centimă dintr-un florin austriac(termenul este format de la *cruce*, după modelul lui *Kreuzer*); *a descruci/* a descompune elementele unei cruci, a desface; *răscruce/* răspântie; *cruciș/* pieziș, oblic; în formă de cruce; forma reflexivă înseamnă *a-și tăia drumul, a se întretăia*; tot reflexiv este și *a-și face cruce, a se uita cruciș*; *încrucișătură/* răspântie, răscruce; *descrucișa/* a desface ce era încrucișat. La aceste forme, adăugăm termenii calchiați ori împrumutați: *crucișător*, format după fr. *croiseur*, derivatul neologic *cruciadă*, din fr. *croisade*; *cruciat*, din it. *crociato*; *crucifica*, din lat. *crucificare*; *crucifix*, din fr.; *cruciform, a crucifica, crucific/a* răstigni pe cruce, după fr. *crucifier*.

c) Substantivul *cruce* a generat un bazin limitat de atracții de sensuri, apărând în structuri fixe, în expresii, locuțiuni, în contextele unor înjurături ori în denumiri stabile de termeni. Astfel, în **expresiile verbale**, substantivul *cruce* însoțește o serie de verbe predestinate a forma structuri mai ample: *A pune cruce cuiva* (sau *la ceva*), *A se pune cruce/* a se împotrivi unei acțiuni, a se pune de-a curmezișul spre a o zădărnici, *A fi cu crucea-n sân/* a fi (sau a se preface) evlavios, *a-și face cruce, A sta cu crucea-n sân/* a-i fi frică, *A-și purta crucea, A da cu crucea peste cineva/* a întâlni pe cineva din întâmplare, pe neașteptate. *A i se face cuiva calea cruce/* a se deschide înaintea cuiva o răspântie, *A-și face cruce/* a executa simbolul crucii; a se minuna, a se mira tare, *A fi în crucea amiezii/ nopții* sau *A fi (în) cruci* sau *(în) cruce amiazăzi/ nopții(e) la amiază, la ora 12 din zi/ din noapte*; *A pune cruce cuiva* (sau *la ceva*)/ a considera ca mort, definitiv lichidat, pierdut; *Parcă-i fugit de pe cruce/* cu aspect înspăimântător. În **expresiile nominale**, *cruce* apare urmat sau precedat de substantive sau adjective: *crucea-pământului/* plantă erbacee meliferă din familia umbeliferelor, *crucea-voinicului/* plantă erbacee din familia ranunculaceelor, cu flori mari, albastre, *crucea căruței, crucea cardanică, crucea de Malta, crucea dinainte, crucea dinapoi, crucea-pâinii, crucea-șalelor, floarea-crucii, iarba-crucii, osul crucii, ucigă-l crucea/ diavolul/ Ucigă-l crucea/ toaca, cruce de voinic* (sau *de om/ de bărbat*) = bărbat în toată puterea; bărbat bine făcut; voinic; *drumul crucii/ Via Dolorosa, crucea spinării* - os triunghiular format- din cinci vertebre, care continuă șira spinării. *Crucea roșie*[13] este un substantiv compus, în reprezentarea grafică fiind semnul distinctiv al spitalelor, ambulanțelor, centrelor de asistență medicală, de prim ajutor etc. Remarcăm că termenul *cruce*, urmat de un adjectiv cromatic, apare în denumirile multor societăți care activează în scopuri filantropice: *Crucea Alb- galbenă, Crucea Galbenă, Crucea Verde*

TERMENUL CRUCE - NOTE ETIMOLOGICE ȘI ALTE COMENTARII

Internațională, Crucea Albastră, Crucea Albă. Termenul *cruce* a intrat și în denumirea unor decorații sau medalii: *Crucea „Sfântul Gheorghe”*, *Crucea Sf. Ana*, *Crucea Sf. Andrei* (folosită ca indicator rutier semn de pericol la trecerea cu calea ferată); *Crucea trecerii Dunării* (medalie acordată militarilor care au trecut în Bulgaria în Războiul pentru Independență (1877). Anexa *Mare Cruce*, care apare după gradele sau distincțiile oficiale acordate, îl desemnează pe cel ce are gradul cel mai înalt în unele ordine de cavalerie. De asemenea, *cruce* apare în structuri fixe, în care evocă forma unei reprezentări la cărțile de joc: *de cruce/ de treflă*, dar și o relație de rudenie - *văr de cruce/ de-al treilea, frați de cruce/ frați non-sangvini*, dar care și-au marcat prietenia și devotamentul prin însemnarea cu o cruce tăiată pe braț.

d) În **matematică**, *crucea* se citește ca semn *plus*, dar, ca și semnul minus, ea nu a avut de la început semnificația adunării, ci a însemnat surplusul, în general, economic (se plasa pe butoaie ori pe saci, pentru a arăta dacă erau pline sau goale); *crucea* a fost utilizată foarte târziu pentru adunare, știut fiind că egiptenii foloseau ca simbol pentru această operație reprezentarea stilizată a picioarelor unei persoane care vine[14]. Originea lui + se explică prin conexiunea cu latinescul *et/ și*, fiind o stilizare și o abreviere a acestei conjuncții.

e) Prezența formei *crucii* poate avea mai multe **roluri ori efecte**; de exemplu, **plasată lângă o notă dată elevilor** sugerează că aceștia i se mărește valoarea; totodată, semnul plus indică sarcinile electrice pozitive iar expresia *plus infinit* arată creșterea nelimitată a numerelor pozitive. *Crucea*, în varianta ei de semn plus, are deci sens pozitiv, apărând și în chimie, ca ioni pozitivi. Însă, în **rezultatele analizelor medicale**, semnul plus semnalizează un pericol, în timp ce minusul o stare bună. Același **sens negativ** pentru plus îl întâlnim și în gnoseologia lui Blaga, plus cunoașterea fiind cunoașterea paradiziacă, aceea la care participau științele, care dezambiguizau misterul; filosoful dă plus cunoașterii sens negativ, deoarece scopul destinului fiecăruia este sporirea misterului, numit de el Marele Anonim, adică Dumnezeu. De asemenea, *crucea* plasată **înaintea numelui unei persoane** indică faptul că aceasta este decedată, corpul ei fizic fiind substituit prin cruce. În praxisul curent, se recurge la *cruce* pentru a **marca anularea** a ceva sau pentru a nota că un anumit subiect/ temă este de abordat ori pentru a semnaliza sărbători importante din calendar, aceasta fiind neagră sau roșie. În unele dicționare, semnul crucii plasat înaintea unui termen atestă **vechimea** lui ori dispariția din limbă. La câteva popoare, *crucea* este și o certificare a nașterii, apărând pe obiectele legate de nou-născuți. De asemenea, *crucea* făcută **înainte de**